

חכמינו בהנהגתנו

גליון מג • שנה א'

פרשת בהעלותך
תשפ"ה לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

מבוא : בשער התורה

משה רבינו התפלל תפלת הדרך

דבר חידוש מצינו בדעת זקנים מבעלי התוספות בפרשתן על הפסוק (י לה) **ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' וגו' וז"ל**, פירוש, אם יתאספו לבא על ישראל יפוצו ולא ימצא בהם שנים ביחד, ואם יבאו ינוסו ולא תהיה להם תקומה, **זו היא תפלת הדרך שלהם** עכ"ל. זאת אומרת שהתפלת הדרך שכפי ידיעתינו נתקנה על ידי חכמינו ז"ל, כדאיתא בגמרא מסכת **ברכות** (דף כט:) אמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא לא תרתח ולא תחטי, לא תרוי ולא תחטי, **וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא, מאי המלך בקונך וצא**, אמר רבי **יעקב** אמר רב חסדא **זו תפלת הדרך** עיי"ש, מתגלה לנו כאן בפרשתן ש**משה רבינו כבר התפלל תפילת הדרך בהמסעות הראשונות שנערכו על ידי כלל ישראל** קודם כניסתם לארץ ישראל. ובספר **אוצר פלאות התורה** מביא משם ספר א' שכתב **שתפילת הדרך הוא תקנה קדומה ממשה רבינו**, ומאוד מסתבר שהמקור לזה הוא בפרשתן וכפי פירוש הדעת זקנים.

ועצם הנסיעה על הדרכים בכלל תפס מקום נכבד מאוד אצל הצדיקים, שלא כהסברא החיצונה שמטרת הנסיעה אינו

אלא **היכי תמצוי** להגיע ממקום למקום, ומוטב שלא יצטרכו כלל להנסיעה השולל זמן יקר, נגשו המה אל זה **כעבודה שלימה כשלעצמה**, וכמו שהמליצו על זה המאמר חז"ל **'ויהי בנסוע הוא ספר בפני עצמו'** (שבת קטז), שאף שנכון הדבר שהסיבה שנוסעים הוא בכדי להגיע להמקום המיועד, אבל אחרי שנסתבב כך משמים לערוך הנסיעה, שוב נעשה הנסיעה **כחפצא בפני עצמו** שיש לתקן מה שמוטל על האדם לתקן. ואף שמענו שהרה"ק **רבי שמואל צבי מסיניקא זצ"ל** כשהוצרך ליסע לאיזה מקומן, ומטבע הדברים רצה מנהיג האויטא לקצר הנסיעה ככל שאפשר בחפזון ובמהירות יתירה, הזהיר אותו שלא יעשה כן מסיבה הנ"ל, **כי הנסיעה היא עבודה בפני עצמו ואין לעשותו בבהילות אלא ביישוב הדעת** כמו שראוי לעשות כל ענין של עבודת ה'.

והיו צדיקים שנמצאו תמיד על אם הדרכים מסיבות הידועות להם, וכמו שהעיד הגה"ק בעל **דברי יחזקאל משינאווע** זי"ע על עצמו **ששורש נשמתו הוא מהאות ו' של ויהי בנסוע** - לעומת איזה מצדיקים אחרים שהעידו על שורש נשמתם שהוא **מהאות ו' של ובנוחה...** - שכך היה דרכו בקודש לערוך הרבה נסיעות מהתם להאכא, וביניהם **הנסיעה הידוע לארץ ישראל** ששהה שם

דבריהם הן זכרונן שפתותיו דובבות :

שכר העובד את ה' בלי שום ממוצע

בהעלותך אח הנרות אל מול פני המנורה יאירו איתא במדרש (במד"ר ט"ו) **הה"ד שלח אורח ואמתך המה יחנוני**.

יש לפרש כוונת המדרש בהקדם דברי הישמח משה בפ' קדושים ותוכן דבריו הק' דמי שעובד השי"ת מכח השכר ועונש ה"ה עובד השי"ת ע"י ממוצע שהשכר ועונש הוא ממוצע בינו לבין הקב"ה ולכן השגחת הבורא עליו היא ג"כ ע"י מלאך הממוצע, משא"כ מי שעובד השי"ת מיראת רוממותו ית' אז **הקב"ה בעצמו משיג עליו בלי ממוצע**. ופי' בזה הפסוק **"חונה מלאך ה' סביב ליראיו** היינו מי שעובד השי"ת ע"י יראת העונש אז הוא מושגח ע"י מלאך אבל **"טעמו וראו כי טוב ה'"** שהקב"ה בעצמו הוא טוב לעבדו בלי שום ממוצע אז אשרי הגבר יחסה בו" היינו שחוסה בצלו של הקב"ה בעצמו בלי שום ממוצע, עכת"ד היש"מ.

ולפי דבריו הק' יובן כוונת המדרש **"בהעלותך את הנרות"** פירוש שתרצה לעלות את המצוות הנקרא נרות כדכתיב **"נר מצוה"** אז **"אל מול פני המנורה יאירו"** היינו אל מול פני השכינה שנתכוון המצוות רק לשמו ית' בלי שום ממוצע ועי"ז **"שלח אורח ואמתך המה יחנוני"** שהקב"ה בעצמו יחנונו בלי שום ממוצע רק לאורו של הקב"ה נסע ונלך.

(הרה"ח ר' משה יוסף שווארטץ ז"ל)

– המשך בעמוד ב' <

מדור תורתם קבע

בשקורין פרשת בהעלותך מאיר האור הגנוז

בהעלותך את הנרות (במדבר ח, ב).

בגליון באמונתו יחיה (שנת תשפ"ד גליון מ') הביאו בשם הגאון הצדיק רבי משה וואלפסאן זצ"ל וז"ל, איתא בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, שכל פעם שמוציאים הספר תורה וקוראים בו נתגלה האור הגנוז, ובפרט בשבת זה כשקוראים פרשת המנוחה, בוודאי נתגלה הארה גדולה מאור הגנוז, ונתמלא כל השבת מהאור הגנוז (אמונת עתיך בהעלותך).

והא לך לשונו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל (אמרי פנחס, ארבע פרשיות אות קכא) וז"ל בא"ד, ולכן אסור להניח ספר פתוח ולצאת, והוא חמור מאד (עין יורה דעה רעז ובאחרונים שם). כי צריכין האותיות של התורה להיות גנוזין כי הם מאור הגנוז, רק בשעה שלומדים מהם אז מאיר האור הגנוז ויכול להיות פתוח. וספר תורה שקדושתה גדולה צריך להיות בגניזה יותר, דהיינו האותיות גנוזים וכרוכים ביריעות ולמעלה כרוך במפה וצנוע בארון הקודש, והאור גנוז בתוך האותיות, ואין מוציאים הספר תורה מארון הקודש כלל רק בשבת שאז אור הגנוז מתגלה ועל כן קורין בתורה. וכן בכל עת שקורין בתורה אמר הרב ז"ל שעל ידי הקריאה גורמין עת רצון כמו שאמרנו במקום אחר (שער סדר היום מאמר קח) פירוש המדרש וירא והנה באר בשדה וכו' עיי"ש.

ולהלן איתא (אמרי פנחס בהעלותך אות ש) בשם רבי שמעריל [ווארחיוקער] ז"ל, בסגנון זה: בכל פרשת בהעלותך מותעורר או מאיר או נתגלה אור הגנוז, ושהארה רבי שמעריל ז"ל בזוהר בכל מאמר שעל פרשת בהעלותך, שבכל אחד מרומז אור הגנוז. והוא ז"ל אמר, שאינו זוכר את כולם, כך מדומה לי. זה שמעתי כבר ולא זכרתי הדברים בדיוק שאמר. עכ"ל.

ויש לרמז הענין, שתיבת 'בהעלותך' (עם הכולל) עולה בגימטריא 'מאיר האור הגנוז'.

ותיבת 'בהעלתך' (במספר גדול עם האותיות) עולה בגימטריא 'מתגלה ומאיר אור הגנוז' או 'מתגלה ניצוצי אור הגנוז' (עם הכולל). ותיבות 'את הנרת' (עם התיבות) במילוי כזה: 'אלף תיו ה' נון ריש תיו' גם כן עולה בגימטריא 'מתעורר ומאיר האור הגנוז' (עם האותיות).

(הרה"ח ר' אלי רייכמאן הי"ו)

תמונות מיוצאי ישיבת נייטרא במלאכתם

כהוספה למה שנכתב במבוא לפ' אחרי בענין ואל יבא בכל עת אל הקודש, שאף שהעוסק בהשתדלות הפרנסה ועושה צדקה בכל עת, לא יבא בזה אל הקודש, והאריך שם שמכל מקום אם זה הבעל פרנסה עוסק גם בתורה ועבודה, אז בודאי יעלה ויבא אל הקודש ואין שום חסרון במה שעוסק גם לפרנסתו. יש להוסיף בזה מה שכתוב בספר זקניך ויאמרו לך מהרה"ח ר' בנימין זאב לאווי ז"ל, תלמיד ישיבת נייטרא, שמספר שם דבר נפלא, שפעם אחת אמר לי מו"ר הגה"צ ר' חיים מיכאל דוב ווייסמאנדל זצ"ל ראש ישיבת נייטרא שהוא רוצה לחבר ספר בשם 'איש איש ממלאכתו אשר עושים' (פ' ויקהל לו ד), ורוצה להוכיח שם קבל תבל ומלואה שאין סתירה בין עסק במסחר לעבודת ה', ורוצה להראות שם דוגמאות חיות מאנשים העוסקים במסחר וטורדים על המחיה ועל הכלכלה, ועם כל זה עוסקים בתורה ועבודת ה' בלי שום מגרעת.

ואמר לי שאקח 'קאמערע' ואלך לכל החנויות הנמצאים בבבלותם של יוצאי ישיבתנו ואעשה צילומים מהם, ואחר כך יפרסם התמונות בהספר הנ"ל כדי שיבואו הכל ויראו שאף איש בעל הבית יכול לעסוק בתורה. אחר עבור שבוע שאל אותי אם כבר עשיתי כאשר פקד עלי, האם כבר נמצאים בידי התמונות, אמרתי לו שאין לי מעות לקנות קאמערע, אמר לי, אה דאס האב איך אויך נישט.

מבוא : בשער התורה

- המשך מעמוד א' <

למשך שנה וחצי, ואמר שעד ביאת הגואל לא ידעו תכלית מטרת נסיעתו לשם.

ותפילת הדרך, בנוסף להכוונה הפשוטה להתפלל קודם היציאה לדרך שלא יארע שום תקלה כי כל הדרכים בחזקת סכנה ויש להקדים תפילה על כל צרה שלא תבא, עוד זאת מצינו בספרי קודש שיש בזה ענינים נשגבים, שבספר תומר דבורה (פ"ט) כתב בתוך הדברים וז"ל, צריך האדם לזהר שלא תפרד שכינה ממנו בהיותו יוצא לדרך, ויהיה רזיז ונשכר להתפלל תפלת הדרך ולאחוז בתורה, שבסיבה זו, שכינה, שהיא שמירת הדרך עומדת לו תמיד, בהיותו זהיר מן החטא ועוסק בתורה עכ"ל, והובא בשלה"ק (עשרה מאמרות מאמר ז') בשמו.

וענין זה שופך אור על העובדא דהוי אצל הגה"ק בעל ישמח משה זצ"ל שהיה פעם בעיר בערעגסאז על שמחת ברית מילה, וכשהוצרך לחזור הביתה שחזו אנשי עיר מונקאטש את הבעל עגלה שיעשה את דרכו דרך עיר מונקאטש כדי שיזכו להופעת הצדיק במקום מגורם, וכשהגיע הבעל עגלה לפרשת דרכים ונטה אל הדרך המוביל לעיר מונקאטש, שאל לו פתאום הישמח משה איפה אתה הולך כאן, מדוע אינך נוסע לעירינו אוהעל, והודה הבעל עגלה שאכן רצה להקיף דרך עיר מונקאטש, אבל נפשו בשאלתו ילמדנו רבינו, היאך ידע שאין אני נוסע על הדרך הנכונה, ענה לו הישמח משה על פי מעשה שה' אצל הרה"ק מלובלין זצ"ל שהיה גם כן מעשה כזה שהבעל עגלה רצה להסיעו בעל כרחו למקום אחר, והרגיש תיכף במעשהו, ואמר שבמשך כל הנסיעה רואה את השם הוי' נגד עיניו, ועתה פתאום ראה שאין השם מאיר לפניו, מזה הבין שאינו נוסע להמקום המיועד וירט הדרך לנגדו, וכן הוא הדבר גם אצלי - הפטיר הישמח משה באזני הבעל עגלה - שכיון שלא ראיתי עוד השם הוי', הבנתי שנטית מן הדרך.

ועל פי עובדא זו פירשתי בעניי מה שמצינו אצל אליעזר עבד אברהם (בראשית כד כז) אנכי בדרך נחני הוי', שהכוונה שאמר להם שראה השם הוי' מאיר לפניו בכל הדרך, ומזה יודע שאכן נמצא על הדרך הנכונה והצליח ה' דרכו.

וראו לשים לב לנחיצות ענין תפילת הדרך בעמדינו בזמן שרבים מבני ישראל מתכוננים להמצא על הדרכים, וה' ישמור צאתנו ובואנו לשלום.

(הרה"ח ר' אברהם ישעי' קליין הי"ו)

א-לא רפא נא לה

בשנת תשל"ט זכיתי לארח את הרבי זצוק"ל בביתי בסטעטן איילענד, היה אז קודם נישואיו בזו"ש, ושהה בביתי במשך כמה חדשים. זכיתי אז לראות מקרוב צדיק מה פעל במשך שעות היום והלילה, המוני בית ישראל צבאו על פתחו לקבל ברכות קדשו ולהתייעץ עמו על כל מיני העניינים, ובעיקר לזכות שיתפלל בעבורם לכל מיני ישועות ועניינים.

מבין כל המאורעות שנחקקו בזכרוננו באותן הימים, לא אוכל לשכוח מאורע אחת שהשאירה עלי רושם חזק. נגיד אחד שהיה בעל בעמיו ותומך גדול בכל עניני צדקה נקלע לצרה גדולה ל"ע, בתו ע"ה, שהיתה אשה צעירה, נפלה למשכב באופן מסוכן וחמור ביותר רח"ל, והוא הרבה להתקשר אל הרבי ולבקש ממנו שיעתיר בעדה בתפלה ותחנונים לעורר רחמי שמים לרפואתה השלימה. הרבי הקשיב תמיד לבקשותיו בשימת לב, אבל לא רצה להגיב כלום, לא הבטיח ולא בירך, רק השתתף בצערו הגדול.

עד שביום אחד הופיע הנגיד בעצמו במעונו של הרבי, הוא נסע במיוחד לסטעטן איילענד כדי להפציר בהרבי שיבטיח לו ישועה כי כשל כח הסבל, בדמעות שליש אמר להרבי שהוא מוכן ומזומן ליתן סכומים עצומים לצורך פדיון נפש וצדקה ככל אשר יושת עליו, ובלבד שיזכה להושיע מהמצוקה הנוראה. היה ניכר על הרבי שהוא מצטער מאוד בצרתו, אבל שוב לא רצה להבטיח שום ישועה, רק אמר בהאי לישנא: "ה' יעזור לה, ובמהרה". והרגיע אותו שידע שהוא מתפלל עבורה כל הזמן.

אחר שעזב את הבית אמר לי הרבי שהוא נחלש מאוד ורוצה לשכוב לנוח מהעייפות. העסק הזה ממש רוקנו כוחותיו. וכאשר ישב על המטה בקש שיביאו לו ספר תהלים, הגשתי לו התהלים ושאלתי ממנו אולי ירצה להוסיף שם להאשה, כמקובל במקרים חמורים כאלו, והרבי ענה לי בשפה רפה "לא, אני רוצה רק לבקש מהרבונו של עולם שלא תסבול יותר יסורים, מה שצריך להיות עמה, יהיה במהרה". ואז באותה לילה הלכה לעולמה. תנצב"ה.

אז ראיתי שעל כל דבר יש חשבון והצדיק יודע מה שמוטל עליו לעשות בכל ענין, שהרי בעיני ראיתי אנשים למאות שנושעו בתפילותיו באופנים נפלאים למעלה מדרך הטבע, ועם כל זה ידע את אשר לפניו, מתי נסגרו שערי רחמים, ומתי אפשר לפעול ישועות ורפואות לכל אחד ואחד.

(הרה"ק ר' יעקב קליין הי"ו)

גודל מעלות אכילת דגים בשבת במשנת מרן החת"ס

בדור המדבר לא היו בדגים נשמות הצדיקים ולכן לא היה להם דגים

אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם (במדבר יא, כב).

מרן החת"ס בתורת משה (בהעלותך עמ' מ"ה) מבאר בתוך דבריו מה שהזכיר משה רבינו ענין אכילת הדגים, שהנה מה שדגים אין צריך שחיטה, כי אין כח ואחיזה לחיצונים בהם, אדרבא, כי הם משכן לנפשות הצדיקים שדרך להתגלגל בדג "והוא מאכל צדיקים בשבת", שאז יתדבקו אותן הנפשות בהצדיקים כמותן, אבל ענין זה לא היה שייך בדור המדבר, שהרי כל הנשמות היו במדבר, וא"כ אז לא הי' ציפוי תועלת באכילת דגים שיתדבקו בו גלגול נשמות צדיקים, ואם את כל דגי הים יאסף להם, אולי ימצאו באחד מהם גלגול צדיק, גם זה לא ימצא להם, שהרי הם 'שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב' כלליות כל הנשמות.

וכענין הזה מבאר מרן בחתם סופר החדש (בהעלותך עמ' קמ"ו) הפסוק 'זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם', שקאי על זמן יציאתם ממצרים שהוציאו ישראל כל הנצוצות הק', ועי"כ גם בדגים לא הי' עוד שום קדושה, ממילא יהי' אכילתן חנם בלא תועלת, וזה לשונו: **נפשות דגים ימצאו נפשות צדיקי ישראל ומתדבקים בנפש האוכל ועוזרים אותו לעבודת ה', והנה בצאת ישראל ממצרים עשוהו כמצולה שאין בו דגים (ברכות ט' ע"ב) שהוריקוהו מכל לחלוחית קדושה שהי' בה ע"כ שמחו ביציאתם, ע"כ זכרנו אז בצאתנו ממצרים את הדגה אשר נאכל חנם, כי אם נשהה עוד שם גם אם יהי' כל מאכלינו דגים היותר קרובים אל הקדושה, מ"מ יהיה חנם, כי לא נשאר שם שום לחלוחית קדושה.**

היתר הדגים לאחר המבול כדי להעלותם

ועל פי זה אפשר לתרץ מה שהקשה מרן בתורת משה (נח עמ' ל"א) דלפי הטעם שכתב הרמב"ן (בראשית א' כ"ט) שלא הורשה לאדם לאכול בשר עד אחר המבול כי ניצלו בזכות נח, יש להבין א"כ הדגים שלא ניצלו בזכותו, למה הותרו לנח.

ויש לבאר שהנה מרן בחת"ס עה"ת (נח עמ' ל"א) כתב טעם אחר מה שלא הורשה להם לאכול בשר עד אחר המבול, דכשקלקלו הדורות נתקלקלו בני אדם יותר מהבהמה, ולא הי' מן הראוי שיאכל האדם את הבהמה, אך אחר המבול לא חזר האדם כ"כ לתקונו הראשון כמו קודם החטא שיהי' די להעלאת נפש הבהמה במה שהיא סניף לעושי מצוה, וצריכה הבהמה להיות מאכל בפי האדם להתהפך לבשר האדם ונפשו, ואין האדם גרוע כ"כ שנאמר שתתקלקל הבהמה בקרב האדם, ע"כ הותר לאכול בשר. ולפי זה יש לומר שכשם שהותר להם לאכול אחר המבול בשר בהמה ועוף כדי שיהיו יכולין לתקן להעלות הניצוצות שבה, כמו כן יוכלו לאכול דגים אחר המבול באופן שיש בהם ניצוצות לתקן.

הטעם שלא היה דגים בסעודת המלאכים

אבל יש לומר שלא בכל הזמנים הותר להם לאכול דגים כדי להעלות ולתקן הניצוצות, והוא על פי מה שאמר הישמח משה לרבו החוזה מלובלין הטעם שאברהם אבינו לא האכיל למלאכים דגים וז"ל בפרשת וירא: שאלני מורי הצדיק וק' מהרי"י מלובלין זלה"ה מאי טעמא לא נזכר בתורה הק' בסעודת המלאכים דגים, והשבתי לפי שעיקר הסעודה להעלות ניצוצות ולתקן גלגולים, והנה איתא בכתבי האר"י דרוב צדיקים מגולגלים בדגים, והיינו ודאי צדיקים קטנים, אבל הצדיקים הגדולים אין צריכין לשום תיקון, ואז בימי אברהם לא היו רק הצדיקים הגדולים הנזכרים בתורה, וקלסיה מאד.

